

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning

Framtagen av: Ekonomiavdelningen	Diarienummer: KU.2024.408	Sida 1 (7)
Godkänd och fastställd av: Kommunfullmäktige	Version: 2024-11-27	Ersätter:
Implementeras av: Budgetansvariga	Fastställd: 2024-12-18	Gäller from: Tills vidare med översyn senast 2027-12-31

Innehållsförteckning

1. Bakgrund och syfte.....	3
2. Grundläggande principer	3
2.1 Riskbedömning av god ekonomisk hushållning.....	3
2.2 God ekonomisk hushållning	4
2.3 Uppföljning och bedömning av god ekonomisk hushållning.....	4
3. Resultatutjämningsreserv (RUR).....	5
3.1 Disponering av kvarvarande RUR.....	5
3.2 Beslut om disponering av RUR	6
4.1 Avsättning till RER	6
4.2 Disponering av RER.....	6
4.3 Beslut om avsättning till och disponering av RER.....	7

1. Bakgrund och syfte

I kommunallagen och i lagen om kommunal bokföring och redovisning finns regler för hur kommuner och regioner ska sköta sin ekonomiska förvaltning. Där beskrivs bland annat att kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning med mål och riktlinjer för sin ekonomi och verksamhet. Det är kommunfullmäktiges uppgift att besluta om riktlinjer och mål för god ekonomisk hushållning för kommunen. Om kommunen har en resultatutjämningsreserv och/eller en resultatreserv ska riktlinjerna även omfatta hanteringen av dessa.

2. Grundläggande principer

2.1 Riskbedömning av god ekonomisk hushållning

Grundtanken bakom begreppet god ekonomisk hushållning, är att varje generation av invånare ska bära kostnaderna för den service som de själva beslutar om och som de själva konsumerar, samt att gjorda investeringar ska kunna ersättas.

Högsbys budget med verksamhetsplan är det övergripande styrdokument som omsätter Högsby kommuns vision och värdegrund till långsiktiga mål och som ska stödja en god ekonomisk hushållning. Vid en utvärdering av god ekonomisk hushållning ska utfallet avseende finansiella och verksamhetsmässiga mål vägas samman.

En kontinuerlig uppföljning och utvärdering är en nödvändig förutsättning för att leva upp till kravet på god ekonomisk hushållning, där det fleråriga perspektivet är viktigare än det enskilda räkenskapsåret. Kravet på god ekonomisk hushållning är överordnat balanskravet, vilket innebär att intäkterna ska överstiga kostnaderna. Detta innebär att det inte är tillräckligt att i resultatet uppnå balanskravet, utan för att kravet på en god ekonomisk hushållning ska vara uppfyllt bör resultatet ligga på en nivå som reellt sett innebär att kommunens ekonomi visar överskott på både kort och lång sikt.

För att säkra en hållbar ekonomi krävs ändamålsenliga och kostnadseffektiva verksamheter, hushållning med tillgängliga resurser och en framförhållning i ekonomin. Nya satsningar och investeringar i verksamheten ska därför ske med långsiktighet i fokus. Därför är det viktigt med en cirkulär ekonomi som skapar ekonomisk utveckling genom innovationer och nytänkande.

För att Högsby kommun ska kunna hantera konjunktursvängningar och ha en handlingsfrihet är det viktigt att bygga upp reserver i form av eget kapital vilket kräver ett positivt resultat över tid. Det ekonomiska resultatet ska också vara tillräckligt stort för att klara pensionsutbetalningar och investeringar i framtiden. För att säkra god ekonomisk hushållning på lång sikt ska resultatet över tid uppgå till minst två procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. Investeringar ska finansieras så långt det är möjligt med egna medel och soliditeten ska stärkas kontinuerligt.

Under vissa förutsättningar finns möjlighet att reservera delar av ett positivt resultat i en resultatreserv.

2.2 God ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning kräver en utvecklad planering med framförhållning och handlingsberedskap för att säkerställa en kostnadseffektiv och ändamålsenlig verksamhet. En riskbedömning av hur olika beslut påverkar kommunens hushållning med sina resurser ska alltid ske när beslut fattas. Konsekvensanalys och finansiering ska framgå av beslutsunderlaget.

Riskbedömningen ska ha sin utgångspunkt i kommunens ekonomiska ställning, vilka faktorer som främst kommer att påverka verksamheten och ekonomin i framtiden samt en bedömning av faktorernas betydelse och påverkbarhet. Det kan till exempel gälla planerade investeringar, låneskulder och det totala pensionsåtagandets påverkan på resultat och ställning.

De risker som bör beaktas inför väsentliga beslut och som kan påverka kommunens resultat och ställning är:

- **Budgetöverskridanden:** Projekt har ofta en tendens att kosta mer än vad som ursprungligen planerats. Detta kan leda till att kommunen överskrider sin budget, vilket kan påverka andra områden av kommunens verksamhet.
- **Ränterisk:** Om kommunen lånar pengar för att finansiera sina investeringar, kan en ökning av räntorna öka kommunens skuldbetalningar och påverka dess ekonomiska stabilitet.
- **Effektförlust:** Om de förväntade effekterna från en investering inte realiserar, kan detta leda till en oförändrad verksamhet eller till och med en lägre effektivitet för kommunens verksamheter.
- **Likviditetsrisk:** Stora investeringar kan binda upp en stor del av kommunens tillgängliga medel, vilket kan leda till likviditetsproblem.
- **Politisk risk:** Politiska förändringar kan påverka kommunens investeringsprojekt. Till exempel kan ett byte av kommunledning leda till att vissa projekt prioriteras ned eller avbryts helt.
- **Risk för lågkonjunktur/recession:** I händelse av en ekonomisk nedgång i form av till exempel en lågkonjunktur eller recession kan kommunens inkomster minska, vilket kan göra det svårare att finansiera investeringar.

2.3 Uppföljning och bedömning av god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning kan ses i två dimensioner; att hushålla i tiden samt att hushålla över tiden. Ekonomi ska vägas mot verksamhet på kort sikt och mot verksamhetens behov på längre sikt. Vidare har begreppet god ekonomisk hushållning både ett finansiellt och ett verksamhetsperspektiv.

Det finansiella perspektivet innebär att varje generation själv ska bära kostnaderna för den service som den konsumerar, det vill säga ingen generation ska behöva betala för det som en tidigare generation har förbrukat. Kommunen måste ange en ambitionsnivå för den egna finansiella ställning och utvecklingen i form av finansiella mål.

Verksamhetsperspektivet tar sikte på att kommunen måste bedriva sin verksamhet på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt för att kunna skapa förutsättningar för en god ekonomisk hushållning. För att säkerställa detta måste det finnas ett klart samband mellan resurser, prestationer, resultat och effekter.

Regelbundna uppföljningar i form av delårsrapporter samt årsredovisning syftar till att identifiera hur väl kommunen lever upp till god ekonomisk hushållning. Kommunens utskott/nämnder och styrelse ska göra en bedömning av om resultatet (både finansiellt och verksamhetsmässigt) i delårsrapport och årsredovisning är förenliga med beslutade mål och om verksamheten har bedrivits med god ekonomisk hushållning.

Bedömningen i samband med årsredovisningen innebär att för att en god ekonomisk hushållning ska anses vara uppnådd ska merparten av målen bedömas vara på väg att uppnås eller kommer att uppnås. För delårsrapporten ska bedömningen baseras på det prognostiserade resultatet vid årets slut. För de resultat som redovisas senare än innevarande år tas måttets senaste tillgängliga resultat med vid utvärderingen.

3. Resultatutjämningsreserv (RUR)

Resultatutjämningsreserven (RUR) avvecklas från och med 1 januari 2024 men får vara kvar och nyttjas till utgången av år 2033 enligt nuvarande lagstiftning.

3.1 Disponering av kvarvarande RUR

Disponering av kvarvarande medel i RUR följer tidigare beslutad riktlinje.

Högsby kommun får disponera medlen i resultatutjämningsreserven om balanskravsresultatet är negativt. Detta gäller både i budget och i bokslut.

Om prognosen för skatteunderlagsutvecklingen under budgetarbetet understiger det tioåriga genomsnittet kan en disponering av medel från RUR budgeteras. Dock under förutsättning att medlen från RUR används för att täcka negativa resultat, vilket innebär så mycket som krävs för att balanskravsresultatet ska komma upp till noll, eller så långt som reserven räcker för att täcka det negativa resultatet.

Eftersom kommunen aldrig vet hur lång en pågående lågkonjunktur kommer att vara är det inte tillåtet att disponera hela RUR under det första året av en lågkonjunktur utan en del av reserven sparas till de kommande åren. På så sätt kan kommunen mellan åren arbeta med olika kombinationer av åtgärder i verksamheten och disponeringen av RUR. Bedömningen är att behovet av att nyttja reserven kommer att vara störst det första året varmed större delen av reserven får nyttjas då. Därefter finns större möjligheter att hinna anpassa verksamheten till konjunkturedgången.

Maximalt 70 procent av RUR får tas i anspråk det första året i en lågkonjunktur. Under det andra året får maximalt 50 procent av de återstående medlen tas i anspråk och under det tredje året får hela den resterande reserven tas i anspråk.

3.2 Beslut om disponering av RUR

Beslut om kommande års disponering ska fattas i samband med budgetbeslutet. I samband med årsbokslutet fattas beslut om den verkliga disponeringen. Kommunstyrelsen lämnar i årsredovisningen förslag till kommunfullmäktige avseende disponering av RUR.

4. Resultatreserv (RER)

Från och med 1 januari 2024 införs en möjlighet att reservera medel till en resultatreserv (RER).

4.1 Avsättning till RER

Medel får reserveras till en RER som sedan kan användas i syfte att uppnå en god ekonomisk hushållning. Reservering av medel till RER får göras med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger;

1. en procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, eller
2. två procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, om kommunen har ett negativt eget kapital, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser.

Kommunen får inte ha negativa balanskravsresultat från tidigare räkenskapsår kvar att reglera för att få göra avsättning till RER. Storleken på RER maximeras till högst fem procent av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.

4.2 Disponering av RER

Förutsättningarna för att kunna disponera RER för Högsby kommun är följande:

- Balanskravsresultatet ska vara negativt och reserven får användas för att nå upp till ett nollresultat, eller så långt som den täcker.
- Användning av medel från RER ska utgå från vad som avses med god ekonomisk hushållning enligt kommunallagen.
- RER får användas vid omvärldsförändringar eller kostnadsökningar som på kort sikt påverkar kommunens resultat negativt förutsatt att det främjar en god ekonomisk hushållning.
- RER får även användas vid oförutsedda utgiftsökningar eller inkomstbortfall, så länge det bidrar till att uppnå en god ekonomisk hushållning.

Medel från RER får användas både i budget och årsredovisning under samma förutsättningar.

Exempel på användning kan innefatta kostnader för nödvändiga omstruktureringar av verksamheten för att på lång sikt uppnå en god ekonomisk hushållning. Det kan även inkludera oväntade utgiftsökningar till följd av omvärldsförändringar, såsom ökade pensionskostnader eller inkomstbortfall där skatteunderlaget minskar under ett enskilt år. Det är viktigt att betona att resultatreserven inte bör användas för att täcka långsiktiga kostnadsökningar, för att möta ökade ambitioner eller kompensera för ineffektiv verksamhetsdrift.

Det ska framgå i förvaltningsberättelsen till vad och varför medlen disponerats.

4.3 Beslut om avsättning till och disponering av RER

Beslut om kommande års avsättning eller disponering ska fattas i samband med budgetbeslutet. I samband med årsbokslutet fattas beslut om den verkliga avsättningen eller disponeringen. Kommunstyrelsen lämnar i årsredovisningen förslag till kommunfullmäktige avseende avsättning till eller disponering av RER.